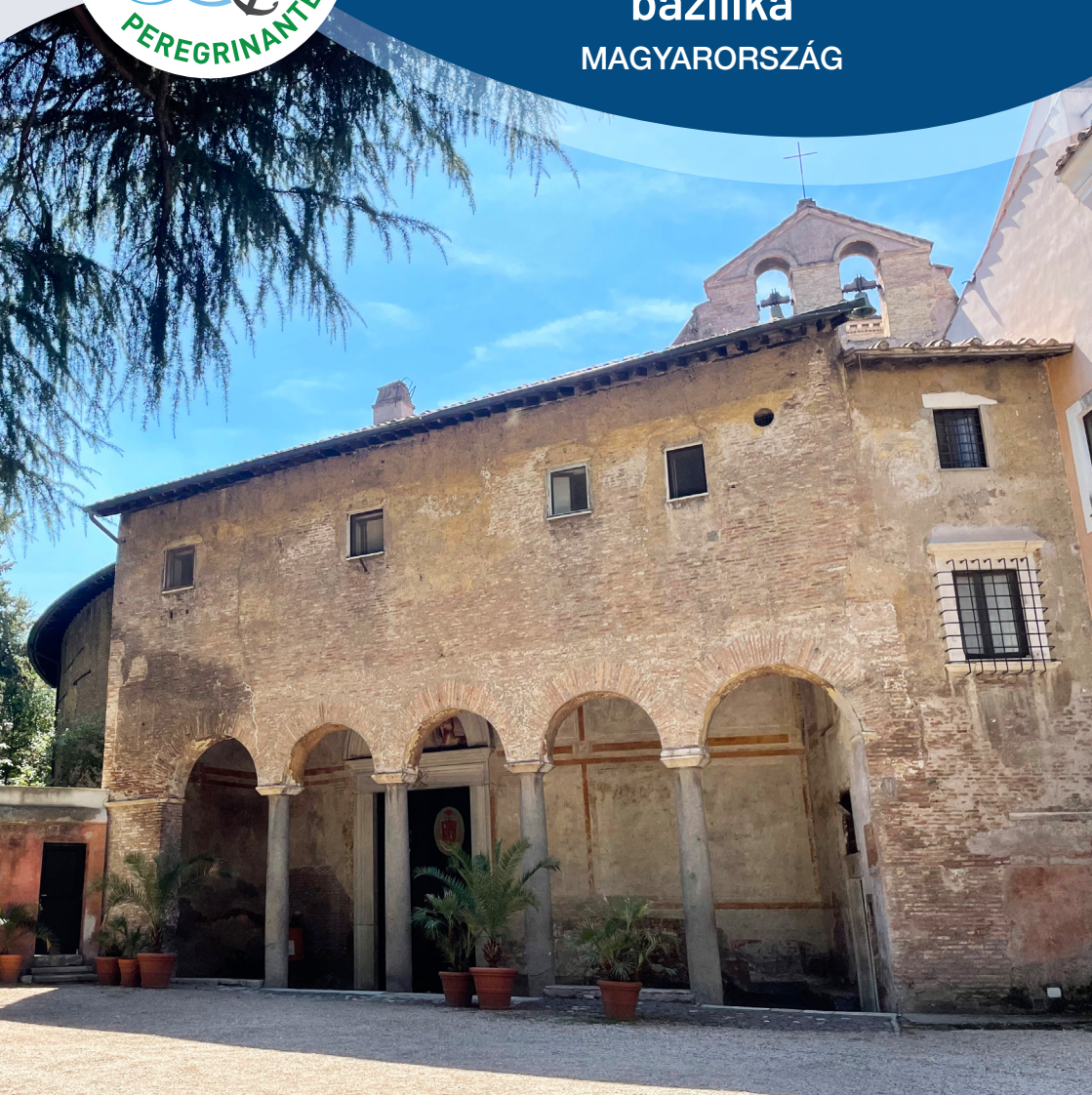

EURÓPA RÓMÁBAN

Santo Stefano Rotondo al Celio bazilika

MAGYARORSZÁG

DICASTERIUM PRO EVANGELIZATIONE

SECTIO DE QUAESTIONIBUS FUNDAMENTALIBUS
EVANGELIZATIONIS IN MUNDO

MINISTERO
DEL TURISMO
REPUBBLICA ITALIANA

EURÓPA RÓMÁBAN

Jubileumi Ösvények

Santo Stefano Rotondo al Celio bazilika

©Evangelizációs Dikasztérium
Felelős szekció a világban zajló
Evangelizáció alapvető kérdéseiről

00120 Vatikánváros

Szövegek: Mons. Vincenzo Francia
Minden jog fenntartva

www.iubilaeum2025.va

@iubilaeum25

Négy tematikus útvonal megismerése

A Jubileum nagy népszerűségnek örvendő esemény, amely során minden zarándok elmerülhet Isten végtelen irgalmában.

Ez az az Év, amikor visszatérünk a testvériség lényegéhez, helyreállítva a köztünk és az Atya közötti kapcsolatokat.

Ez az az Év, amely megtérésre készítet, egy lehetőség arra, hogy az ember ránézzen az életére, és kérje az Urat, hogy irányítsa azt a szentség felé.

Ez a szolidaritás, a remény, az igazságosság, az Isten szolgálatára való elköteleződés éve, a testvérekkel való örömben és békében.

De mindenekelőtt a jubileumi év középpontjában a Krisztussal való találkozás áll.

Ezért a jubileum arra kér bennünket, hogy kijelöljünk és átlépjünk bizonyos határokat.

Amikor megmozdulunk, valójában nem csak egy helyet változtatunk meg, hanem önmagunkat is átalakítjuk. Ehhez fontos, hogy felkészüljünk, megtervezzük az utat és ismerjük a célt. Ebben az értelemben a

zarándoklat, amely ezt az évet jellemzi, már az utazás előtt elkezdődik: a kiindulópontja a döntés, hogy megteesszük. Hogy teljesen

megtapasztalni a 2025-ös jubileumot gyakorlás és imádság által, Róma városán belül négy tematikus útvonal áll a zarándokok rendelkezésére.

Európa Rómában

Az Európai Unió egyházainak utazása 28 olyan templomot és bazilikát foglal magában, amelyek kulturális vagy művészeti okokból, vagy az európai közösség valamely államából érkező zarándokok fogadásának hagyománya miatt történelmileg kapcsolódnak az európai országokhoz.

A Hét Templom Zarándoklata

A Hét Templom Zarándoklatát Néri szent Fülöp a 16. században tervezte, a legrégebbi római hagyományok közé tartozik. Ez egy 25 kilométeres útvonal a római kori utcákon.

Jubileumi Templomok

Ezek a zarándokok találkozóhelyeként megjelölt templomok. Ezekben a templomokban különböző nyelveken katekéziseket tartanak, hogy újra felfedezzék a Szentév értelmét; lehetőség lesz a Kiengesztelődés szentségének megtapasztalására és a hit élményének imádsággal való táplálására.

Európa Orvosnői és Védőnői

Egy zarándoklat, amely magában foglalja az imára való megállást a római templomokban, amelyek a következőkhöz kapcsolódnak: Sienai Szent Katalin, Keresztes Szent Teréz Benedikta, Svéd Szent Brigitta, Avilai Szent Teréz, Gyermek Jézus Szent Teréz és Bingeni Szent Hildegard.

Santo Stefano Rotondo al Celio bazilika

A Caelius-domb az ókortól kezdve Róma városhatárához tartozott. Nevét Caelius Vibenna etruszk vezérről kapta, aki egy háborús hadművelet során állította fel ott táborát. Az évszázadok során templomok és nemesi házak, valamint katonai kasszárnyák és egyéb létesítmények, köztük egy mithraeum épültek ezen a dombon. Aztán a kereszténység megjelenésével különféle templomok, kolostorok és menedékhelyek jöttek létre a zarándokok

közötti pápasága alatt szentelte fel. Nem sokkal később a Nyugatrómai Birodalom összeomlott a barbár inváziók nyomására, és az Örök Város a pápában találta meg a támpontját.

A bazilika külseje a középkorból származik. Jellemzője az árkádos oszlopcsarnok és az architrávozott portál. A portál lunettájában található freskó, amely a *Szent István és Remete Szent Pál közötti Pietát* ábrázolja, későbbi beavatkozásoknak köszönhető. Ugyanezen az architrávon továbbá V. Miklós pápa, a 15. századi pápa cimere látható. Az épület szerkezete, amely egy görög keresztet illeszt egy körbe, grandiózus a maga jelképes látásmódjában: a kör tulajdonképpen az örökkévalóság szimbóluma, mert nincs se kezdete, se vége, a kereszt pedig Krisztus emlékezete, amely a hívőket az isteni élet teljességébe vezeti be. Annak ellenére, hogy az alaprajzot az idők folyamán egymást kö-

1. ábra

és betegek számára, néha már meglévő épületszerkezetek felhasználásával. Az egyik ilyen templom a Santo Stefano Rotondo bazilika, amely különleges elnevezését alaprajza kör alakjának köszönheti. A templom az 5. századból, Szimpliciusz pápa idejéből származik, aki 468 és 483

vető restaurálások és átalakítások megváltoztatták, e terek tagoltságának és a közöttük kialakult fény-árnyék játéknak a varázsa még ma is megmaradt.

Lenyűgöző a belső terek összképe (1. ábra). Az előcsarnokon keresztül egy két-szárnyú ajtón át jutunk be, amelynek ar-

chitrávja az V. Miklós által végzett 1453-as restaurálásra emlékeztet, amelyet főként Bernardo Rossellino végzett. A teret a falba illesztett 34 oszlop sorozata és egy további 22 oszlop által meghatározott központi terület tagolja; a tető gerendái a tiburiumot támasztják alá, és kiemelkednek a kör alakú körfolyosón, a belső térben pedig, hogy megtartsák annak súlyát, három boltív emelkedik keresztirányban.

Ebben az ünnepélyes közegben az ókori építmények együtt láthatók a reneszánsz és barokk díszítőelemekkel, a stílusok és korok rendkívüli szintézisét alkotva. A császári ékorból származik például az úgynevezett Nagy Szent Gergely-szék, közvetlenül a bejárattól balra. A szomszédos, 1580-ból származó sekrestyében egy 1510-ből származó elegáns márvány tabernákulum található.

Balra továbbhaladva belépünk a Szent Primus és Felicián kápolnába (2. ábra), amelynek ereklyéit a Filippo

Barigioni által 1736-ban épített oltár alatt őrzik. Mártíromságukról Pomarancio és Antonio Tempesta 1567-ben készült festményei számolnak be. Kilenc jelenetben bontakoznak ki önfeláldozásuk állomá-

sai: bebörtönözve meglátogatja őket egy vigasztaló angyal, majd ostorozzák őket, Feliciánt egy farönkhöz szegezik és megkínózzák, míg Primust fákllyákkal kínozzák és a szájukba adott forró ólommal teszik

2. ábra

próbára, majd mindkettőjüket oroszlánok és medvék elé vetik, de ezek az emberknél kegyesebb állatok nem falják fel őket, végül így lefejezik őket. A sacellum legértékesebb alkotása az apszismeden-

ce bizánci mozaikja (3. ábra). A kereszt, a keresztény mártíromság par excellence szimbóluma, drágakövekkel van borítva, a dicsőség és a termékenység jeleként,

3. ábra

amely a kert virágaiban és fűvében árad ki, a Krisztus által hozott megváltásnak köszönhetően újjáteremtett Édenben. A keresztre nemcsak a két szent, hanem az Örök Atya is utal, akinek az égből érkező keze adja Jézusnak a diadal koronáját. A 649-ből származó mozaikképen a következő felirat olvasható: „Az arany boltozatot szemléled, amelynek csúcsa az égben van, és csillagokkal tündököl, lüktetve a legragyogóbb fénytől”. Az alsó sávban egy 16. századi festmény látható, amely Krisztust ábrázolja az apostolok között.

A kápolna bejáratát jobbra a Hétfájdalmú Szűzanya (4. ábra) szegélyezi, amelyet Antonio Tempesta 1586-ban freskózott. Mária egyedül jelenik meg, összekulcsolt kezekkel, arcán az enyhe szomorúság jeleivel és hét karddal átszúrt szívvel.

Ez a modell a Lukács evangéliumában (2,22-40) elbeszélte híres epizódon alapul. Amikor az újszülött Jézust a jeruzsálemi templomba vitték, egy öreg próféta bejelentette a Messiás és egyúttal

a Szűzanya jövőbeli szenvedését: „Kard fogja átjárni a te lelkedet is”. Ha eleinte Mária szenvedését a Golgotára koncentrálnak ábrázolták, szenvedését a későbbiekben Jézus egész életére kiterjesztették, és Mária Fiának szenvedésében való részvételének szintézisét hét különösen fájdalmas epizódban határozták meg: a gyermek bemutatása a templomban, az egyiptomi menekü-

lés, a serdülő Jézus elvesztése Jeruzsálemben, a találkozás Jézussal a Golgotára vezető úton, a keresztre feszítés, a keresztről való leszállás és a temetés. Pontosan ezeket az eseményeket mutatja be a festő a táblaképeken..

A 15. században a bazilika a magyar pálos rend kezébe került: ezért kedves a ma-

4. ábra

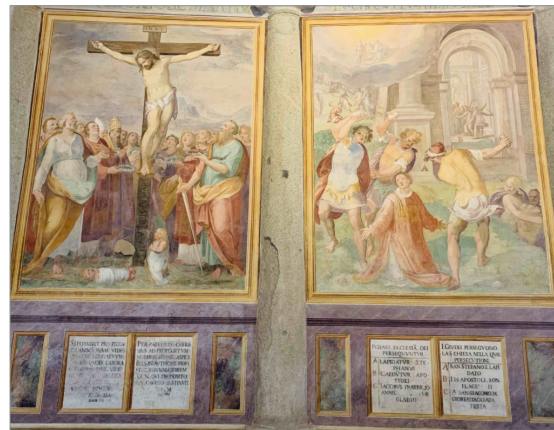
gyar nép számára, amelynek királya és védőszentje az ősi vértanú, *Szent István magyar király* nevét viseli. Neki van szentelve a következő kápolna, amelyet 1778-ban építtetett idősebb Pietro Camporese, újra felhasználva egy korábbi, Remete Szent Pálnak szentelt teret. Ebben az ősi ókeresztény padló maradványai és a nemrégiben készült *Mária a gyermekkel és a szent magyar királyokkal* című festmény mellett az 1524-ben elhunyt humanista költő és kiváló szónok, *Bernardino Capella* gyönyörű síremléke található. A Lorenzetto és Raffaello da Montelupo által a reneszánsz fénykorában kivitelezett aedicula síremlék egy szarkofágból áll, amelyen az elhunytat kánoni öltözetben ábrázolják, aki Szent István és Sienai Szent Bernardin védelme alatt nyugszik, miközben egy tekercs az ő dicséretét zengi. A helyiség teljes díszítése növényi és építészeti motívumokkal, liturgikus berendezésű trófeákkal, szárnyaló angyalokkal és a négy sarkalatos erénnyel. A boltozaton körvonalazódik a *Szentlélek galambja*, a bölcsesség és a bátorság *Lelke*, aki bátorsággal tölti el a tegnap és a ma vértanúit, és megadja a jónak a rossz felett aratott végleges győzelmének díját.

A bazilikában ugyanakkor talán a leginkább figyelemre méltó a rendkívüli freskóciklus, egy hiteles mártírológia (5., 6. ábra), amelyet az „il Pomarancio” néven

ismert Niccolò Circignani 1582-ben festett Matteo da Siena közreműködésével a körfalon. Szent István, az első keresztény vértanú emlékére Pomarancio a leghíresebb vértanúság eseményeit

5. ábra

6. ábra

örökítette meg ezeken a festményeken, kezdve balra az *Ártatlanok mésezrlásával* (Aprószentek), majd a Szent Primus és Felicián kápolnájával, Jézus keresztre feszítésével és István megkövezésével. A

sorrend Péter és Pál halálával folytatódik, majd San Vitale és Tekla, utána Gyárfás, Protáz, Processus és Martinian következik; majd János evangélista (meg kell jegyezni, hogy János volt az egyetlen az apostolok közül, aki nem erőszakos halállal halt meg; azonban, mint a festményen is látható, az üldöztetés őt is elérte, egy

7. ábra

üstnyi forró olajba merítették) és Klétusz pápa. A további falfreskók *Dionüsziosz*, *Domitilla*, *Nereus* és *Achilleus* vértanúságát, majd *Ignác*, *Kelemen* és *Jeruzsálemi Simeon* vértanúságát, aztán *Euszták*, *Sándor pápa*, *Szimforóza* és *gyermekai*, majd *Felicitász* és *gyermekai*, *Piusz pápa*,

majd *Szmirnai Polikárp*, *Antiochiai Margit*, *Blandina*, *Attalus* és *Pontikus*, *Perpetua*, *Felicitász*, *Viktor*, *Zefirin*, *Leonidász*, *Baszileidész* és egy alexandriai lány vértanúságát ábrázolják; *Kallixtusz pápa*, *Calepodium* és *Martina*; *Cecília*, *Urban pápa*, *Maximus*, *Pontianus pápa*; *Ágota*, *Fábián* és *Kornél* pápák, *Ciprián*, *Trifón*, *Abdon* és *Szennen*; *Apollónia*, *István* és *Szixtusz pápák*, *Corintheus* és *Venantius*; *Lőrinc*, *Hippolütosz*, *Rufina*, *Szekunda*, *Prothusz* és *Jácint*; őket követik *Tertullinus*, *Nemesius*, *Sempronius*, *Olympus*, *Theodolus* és *Hesperia*; *Marius*, *Márta* és *fiai*, *Audifax* és *Abakum*, *Ciprián*, *Jusztina* és *Valentin*; *Agapitus*, *Krisztina*, *Kolumba*, *Krizantus* és *Dária*; *Ágnes*, *Kájusz pápa*, *Emerenciána* és *Nikomédia népe* a püspökkel együtt; *Erasmus*, *Balázs*, *Borbála*, *Eustatius* és egy egész frígiai város; *Bonifác*, *Vince*, *Primusz*, *Felicián*, *Anasztázia*, a négy koronás; *Péter*, *Marcellinus* és *Isenno*; *Lúcia* és *Eufémia*; *Vitus*, *Modesztos* és *Kreszcencia*, *Sebestyén*, *Kozma* és *Damján*, *Pantaleon*, *Szturninus*, *Tibor*, *Zsuzsanna*, *Gorgonius* és *Adorján*; aztán *Alexandriai Katalin*, *Fausztina*, *Porfiriosz*, *Marcellinus* pápa; majd *Alexandriai Péter* és *Simeon* püspökök; *János*, *Pál*, *Bibiana*, *Artemius* és *Pigmeniusz*; végül az afrikai mártírok és a középkor vértanúi.

Az egyes ikonográfiai részleteken kívül az alakok azonosítását számos felirat, valószínűleg képaláírások is lehetővé teszik, amelyek alkalmasak arra, hogy történelmileg keretbe foglalják a hit e jeles tanúinak alakjait, és egyúttal a keresztényeket

a nehézségekkel szemben bátorítva buzdítsák őket. A felső sáv történeti elbeszéléseket kommentáló bibliai mondatokat mutat be, megvilágítva azokat Isten Igéjének fényével.

Nyilvánvaló, hogy a tituláris szent vértanúsága további kifejtésre lel: ez történik a főoltár márványburkolatának freskóin (7. ábra). Az építményt 1455-ben Bernardo Rossellino valósította meg, Pomarancio festői beavatkozásai pedig 1580-ból származnak. Az *Apostolok Cselekedeteiben* elbeszélte epizódokon kívül néhány csodát is bemutat, amelyeket a protomártír a halála után tett: ezek egyike a *Magyarok Nagyszonya Szent István anyjának álmában történt jelenése*. Így a későbbi magyar király (969 – 1038) története összefonódik az ősi vértanú történetével, egyetlen tanúságtételben a következőket mesél a keresztény életről, amely az új keresztények magva lett; ezért az oltár a magyar szentek, Imre herceg és László király tiszteletére is van szentelve. Megemlítjük Lászlai János apostoli penitenciárius, Erdély és Pannónia egykori fődiakónusának sírkövét is, aki 1523-ban halt meg Rómában, az általa „mindenki hazájának” kikiáltott városban. A szentélyében terében nemrégiben elhelyezett *faambó* elején Szent Pál alakját, oldalain pedig István megkövezését és Jakab lefejezését láthatjuk.

Ugyanebben a térben állt a nagy tabernákulum (8. ábra), amelyet ma a szentélykö-rüljáróban láthatunk, egy fából faragott alkotás, amelyet Giovanni Gentner fara-

gott 1613-ban. Úgy tűnik, hogy a művet Michelangelo és más építészek által a Szent Péter-bazilika számára készített egyik modell ihlette (figyeljük meg a kupolát a tetején), és nagy hatásfokkal fejezi ki Jézus valóságos és lényegi jelenlétének fontosságát az Eucharishtiában.

Valójában ez a vértanúság legmélyebb értelme: odaadni az életet, hogy újra megtaláljuk, mint a búzaszem, amely a földbe

8. ábra

temetve bőséges gyümölcsöt terem. A mártírok vére egyesül a Bárány vérével egy örök „eucharisztikus” felajánlásban az Atya Istennek a világ üdvösségeért.